

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De vsu & Amplificatione huius loci. Capvt XXXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

affidui sunt. (Resumit) si igitur nec simulachra colunt, nec vanos Deos inuocant, nec humanum sanguinem fundant, nec se impia fraudis impuritate contaminant: cur illos Deus, quos in fidem suam recepit, tam diuturno tempore, ope sua destituit? His igitur successibus, veram causam infert Iudaorum perfidiam.

De vi & veritate huius loci.

CAPVT XXX.

Vsus argumenti cautionem, & memoriam requirit oratoris, cauendum est enim, ne in partium collectione minus sit accuratus, quod faciet, si aut res necessarias omittat, aut addat superfluas, aut discrepantes confundat, aut easdem bis numeret, & veluti à se dissoluat, atque disjungat. Tum qui propositus est initio numerus, est illi expedite percurrendus, dandaque opera, ne longiuscula plerumque digressio sermonem, & mentem à proposito abiciat. Videas enim aliquos, qui cum tria, aut quatuor proposuerint, vitium iam non meminerint, aut si meminerint, tantum temporis in vno capite perrexerint, ut eius quod restat expediendi, spatium, & facultas non superpetat. Satius est nihil omnino proponere, quam post iacta hæc propositionum fundamenta, & rerum apparatus, auditoris expectationem fallere, ne munerarijs antiquorum similes videamur, qui cum montes aureos per sepe promitterent, nihil præter arenam dabant. Aduertendum est præterea, ut in affirmatione, vel negatione procedat argumentum. A toto (quod aiunt) molis ducuntur argumenta ad singulas partes primarias, idque tantum affirmando, valet enim hoc argumentum. Si domus est, & fundamentum est, & rectum, & parietes, non autem, & fenestrae sunt, & asseres, & carid genus leuiora. Si corpus est humanum, cerebrum habet, & cor, & iecur, non autem, & digitos x. & ungues, & pilos. A negatione vero totius molis ad singularum partium negationem non procedit argumentum. Ut domus non est, nec igitur fundamentum. Nam possunt esse domus fundamenta, sine ipsius perfectione. A toto tamen generis vim suam obtinet hoc argumentandi genus. Id est, qui negat alicui totum generis, negat, & singulas partes, quas suo ambitu complectitur. Ut si neges calliditatem esse virtutem, accurate cogi-

liges, eam nec esse prudentiam, nec iustitiam, nec fortunam, nec temperantiam.

De vsu & Amplificatione huius loci.

CAPVT XXXI.

Vsus argumenti à partium enumeratione, amplissimus est, & per totum corpus eloquentiæ longè, lateque diffusus. Primum ad totius orationis œconomiam, mirum in modum valet, & quasi Ariadna filum dirigit institutum sermonem, ne fluctet in extorum (quod aiunt) labyrintho, ex quo videas totas plerumque orationes hoc vno mihi fundamento, quod insuper alijs, atque alijs constatum argumentis in immensam excreuit amplitudinem. Nobilissima illa, quæ ad Donatum de gratia Dei inscribitur D. Cypriani epistola, tota ferme est in hoc argumento. Hoc ipso fulcitur Ciceronis oratio pro lege Manilia. Hoc sæpius vsurpant Lactantij, Arnobij, Minutij aduersus nostræ fidei inimicos gloriosa certamina.

Secundo promptissimum est ad laceffendos aduersarios telum, ad refellendos idem clypeus fortissimus. Nam, & acurè colligit, & rationes glomerat, & acriter insilit, & feruide instat. Si verò resistendum, quadrato velut agmine, insultantium vndique telorum impetus eludit, quod in confirmatione demonstrabo plenius, in oratione Palamedis ex Gorgia Leontino.

Tertiò amplificationis, quæ vna virtus maxima est, perpetuum veluti quoddam repetitur esse seminarium. Nam si res grauius narranda, si describenda, si oculis plenissime subiicienda, parum est vno conspectu proponere. At si incipias singulas partes disquirere, discutere, enucleare, tunc vis, & amplitudo, quasi ingentis cuiusdam fluij perpetuis vndarum vorticibus explicati, sese effere: quod illustrissimis exemplis comprobare, nullo negotio possum. Miraberis huius orationis maiestatem, & delicias. *Volo sub conspectu meo ponere, quæ gentium oculos, regumque perstringunt, volo intueri pretia sanguinis, animarumque vestrarum. Prima mihi luxuria spolia proponere: siue illa vis per ordinem expandere, siue, ut est melius, in vnum acruum dare. Video elaboratam scrupulosa distincti- one testudinem, & foedissimorum, pigerimumque animalium testas ingentibus pretijs* *Senec. l. 7. de benef. c. 9. Eximia luxuria descri- ptio per partium enumerationem.*

emptas, in quibus ipsa illa, quæ lucet varietas, subditis medicamentis in similitudinem verè coloratur. Video istic mentas, & æstivatum lignum senatoris censu, eo pretiosius, quo illud in plures nodos arboris infelicitas torfit. Video istic crystallina, quorum accendit fragilitas pretium. Omnium enim rerum voluptas apud imperitos, ipso quo fugare debet pretio, crescit. Video murrhina pocula. Parum scilicet luxuria magni fuerat, nisi quod vomant, capacibus gemmis inter se propinarent. Video uniones non singulos singulis in auribus comparatos: iam enim exercitatur aures oneri ferendo sunt. Iunguntur inter se, & insuper alij binis superponuntur. Non satis muliebris infania viros subiecerat, nisi bina, aut terna patrimonium auribus singulis pendissent. Video sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est, quo defendi corpus, aut denique pudor possit: quibus sumptis mulier, parum liquidò nudam se non esse iurabit. Hæc ingenti summa ab ignotis etiam ad commercium gentibus accesserunt, ut matronæ nostræ, ne ad alteris quidem, plus suo in cubiculo, quàm in publico ostendant, &c.

Parum igitur, si dixisset, video luxum huius civitatis profundissimum, singulas partes, & adiuncta luxus excutit, unde vis, & amplitudo huius orationis. Sed Nonnus Dionys. 4. Cadmi pulchritudinem à singulis partibus colligit.

Ὅσα ἐγὼ παλάμῃ ροδὸδάκτυλον, εἶδον
ὄψασθαι.

Ἡδὲ μελισσῶν ἔσασα, ἐρωτοτόκῃ ᾗ προσώ-
πῳ.

Ὡς ῥόδα φοινίσσασαι παρῆδες, ἀκροφαῖ
δὲ.

Δίχρῳ χιόνῳ ἀμαρῦσεται ἰχθυατῶ-
σῶν.

Et cætera, quæ in thesauro Græcæ poeseos attuli, & interpretatus sum.

Longè alio modo Lactantius, Dominicæ crucis accibitatem, à singularum partium cruciatu exaggerat.

Veritè ad usque pedes me lustræ, en aspice
crines

Sanguine concretos, & sanzu' volenta sub i-
psis

Colla comis, spinisque capus crudolibus hau-
stum.

Vndique diuæ plures vinum super ora cruo-
rem,

Compressos specularè oculos, & luce caren-
tes,

Afflictaeque genas: avontem suscipie lin-
guam,

Felle venenatam, & ballantes funere vul-
sus.

Cerne manus clavis fixas, tractosque lacer-
tos:

Atque ingens lateri vulnus: cerne inde fluo-
rem

Sanguineum, fessosque pedes, artusque ven-
tos.

Flacte genu, lignumque Crucis venerabile a-
dora.

Non alio loco Seneca directionem vrbis amplificat. *Vires in consilio sunt*, velut signo ad permiscenda omnia dato, non igni, non ferro abstineretur, soluta legibus scelera sunt, nec religio quidem, quæ inter arma hostilia supplices textit, vllum impedimentum est ruentium in prædâ. Hic ex priuato, hic ex publico, hic ex prophano; hic sacra rapit, hic effringit, hic transit, hic non contentus angusto itinere, ipsa quibus arceretur, evertit, & in lucrum ruinam vertit; hic sine cæde populatur, hic spolia cruenta manu portat, nemo non fert aliquid ex altero: & Hieron. epist. lib. de Seneca centenario. Oculi puro lumine vigent, pedes imprimunt certa vestigia, auditus penetrabilis, dentes candidi, vox sonora, corpus solidum, & succi plenum: cani cum rubore discrepant, vires cum ætate dissentiant. Non calidi acumen ingenij frigidus sauguis obrudit, Non contractam rugis faciem arata fronte exasperat. Non denique tremula manus per curuos cæcæ aspices erantem stylum ducit.

Quid moror? omnes fermè descriptiones & amplificationes hunc locum includunt.

De mixtura figurarum, cum loco enumerationis, & quibus ornamentis amet vestiri.

CAPVT XXXII.

NEque verò satis est huius loci vim nosse, & oportunitatem, nisi intelligas, quibus temperari debeat coloribus, quibus ornamentis excitari.

Amat

Sen. l. 7. de
benef. c. 27.